

DOHLEDOVÁ STRATEGIE SDFT V OBLASTI AML/CFT PRO ROKY 2023–2026

Česká národní banka (dále jen „ČNB“) vykonává v návaznosti na § 35 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (dále jen „AML zákon“), dohled v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen AML/CFT). Zároveň v návaznosti na § 15 zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, dohlíží ČNB i na implementaci mezinárodních, evropských i národních sankcí¹. V návaznosti na organizační řád ČNB vykonává sekce dohledu nad finančním trhem (dále jen „SDFT“) dohled v oblasti AML/CFT nad následujícími finančními institucemi: úvěrovými institucemi, pojišťovnami při poskytování životního pojištění, zajišťovnami, penzijními společnostmi, centrálním depozitářem a organizátory trhu s investičními nástroji a zahraničními pobočkami těchto institucí (společně dále jen „finanční instituce“, případně „dohlížené instituce“).

Při výkonu této činnosti se SDFT řídí právními předpisy a pokyny, kterými je upravena její činnost, a obecnými strategiemi a postupy ČNB. Především se jedná o následující dokumenty:

- § 35 odst. 7 AML zákona²,
- Strategie ČNB v oblasti dohledu³,
- Dlouhodobá koncepce dohledu ČNB, 2017⁴,
- Obecné pokyny EBA k charakteristikám přístupu založeného na posouzení rizik v souvislosti s dohledem v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu a k postupu zohledňujícímu míru rizika při provádění dohledu podle čl. 48. odst. 10 směrnice (EU) 2015/849.

Cílem dohledové strategie SDFT v oblasti AML/CFT je deklarovat prioritní oblasti, podle kterých SDFT jako dohledový orgán postupuje a bude postupovat za účelem účelného využití dostupných zdrojů a maximalizace efektivity dohledu v oblasti AML/CFT. Finálním cílem je zajistit potřebnou sofistikovanost napříč dohlíženými sektory a posílit skutečnou účinnost aplikace opatření v oblasti AML/CFT tak, aby i u dohlížených institucí individuálně a napříč sektory byly využívány a cíleny zdroje způsobem odpovídajícím riziku a aby byla reálně minimalizována možnost zneužití finančního trhu k trestné činnosti. Konkrétní postupy, organizační rozdělení a zodpovědnosti v rámci ČNB a SDFT jsou upraveny v interních metodikách.

ČNB tuto strategii aktualizuje jednou za tři roky, v případě potřeby častěji. K datu její změny provede rovněž vyhodnocení jejího naplňování. Součástí dohledové strategie je jako její příloha i akční plán definující klíčové konkrétní kroky k jejímu naplnění, který je neveřejný. Naplňování akčního plánu se posuzuje jednou za kalendářní rok, vždy však i při aktualizaci dohledové strategie.

¹ Kde je níže zmíněna oblast AML/CFT, je myšlena analogicky a přiměřeně i implementace mezinárodních, evropských i národních sankcí. Těmi jsou zde myšleny všechny mezinárodní, evropské a národní sankce právně závazné v ČR, včetně sankcí proti šíření zbraní hromadného ničení.

² „Výkon správního dozoru je založen na analýze rizik, která zohledňuje rovněž výsledky národního hodnocení rizik, nadnárodního hodnocení rizik, ...“

³ <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/strategie-dohledu/>

⁴ https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/dohled-financni-trh/galleries/dlohodoba_koncepce_dohledu/dlohodoba_koncepce_dohledu.pdf

Dohled v oblasti AML/CFT je spolu s obezřetnostním dohledem a dohledem v oblasti odborné péče klíčovým pilířem k zajištění stability finančního trhu a jeho integrity. Boj proti finanční kriminalitě a ochrana finančního trhu ČR před zneužitím je prioritou SDFT. Přítomnost ilegálních prostředků na finančním trhu nejen že umožňuje pachatelům volně využívat své protiprávně nabyté majetky, ale má mnohem širší dopady, které ohrožují zdraví, stabilitu a reputaci finančního trhu a současně pokřívují i chování na něm.

Oblast AML/CFT se vyznačuje především značnou dynamikou. V první řadě dochází k rychlému vývoji v trendech a typologiích páčání trestné činnosti. Zároveň je však překotný i rozvoj regulace v této oblasti a současně nástrojů k její implementaci a tedy k boji proti praní peněz a financování terorismu (dále jen „ML/FT“) na straně finančních institucí, zejména využíváním nových technologií. Výkon dohledu je tak nezbytné neustále přizpůsobovat aktuálnímu dění a trendům. Dále se tato oblast vyznačuje značnou provázaností s jinými relevantními subjekty. Kromě skutečnosti, že trestná činnost bývá často páčána přeshraničně, podílí se na jejím potírání i na národní úrovni řada různých orgánů, jejichž koordinace a spolupráce je klíčová.

Tato dohledová strategie definuje pro dohled SDFT v oblasti AML/CFT na roky 2023 až 2026 pět prioritních oblastí: i) zachování vpředhledící vize, ii) posílení rizikově orientovaného přístupu, iii) aplikaci holistického pohledu, iv) rozvoj komunikace a spolupráce a v) podporu inovací a technologií.

V rámci těchto pěti oblastí je pak dále definován přístup ohledně i) způsobu provádění dohledu a ii) zaměření dohledu. Způsob provádění dohledu stanoví dohledové postupy SDFT a interní nastavení SDFT jako dohledového orgánu v oblasti AML/CFT. Obecným cílem je posílení a rozvoj určených oblastí, přičemž některé konkrétní akční kroky v rámci akčního plánu směřují k udržení a posílení existujících činností a jiné k zahájení či vytvoření nových aktivit. V zaměření dohledu pak uvedené oblasti určují klíčové dohledové priority, tedy aspekty fungování dohlížených subjektů, které budou předmětem detailnějšího zkoumání při dohledové činnosti a u kterých ČNB očekává zvýšenou pozornost i ze strany dohlížených subjektů.

1 Vpředhledící vize

Strategie ČNB v oblasti dohledu: „ČNB vykonává dohled, který je založen na ‚vpředhledícím‘ systému vyhodnocování rizikového profilu a míry systémové významnosti dohlížených institucí.“

1.1 Vpředhledící vize při výkonu dohledu v oblasti AML/CFT

Široký nadhled a silné zaměření na budoucí vývoj je zastřešujícím a fundamentálním principem efektivního výkonu dohledu. Vzhledem k dynamickému vývoji fungování finančního sektoru i související regulace je nezbytné průběžně analyzovat budoucí vývoj aktuálních trendů. Zejména v oblasti AML/CFT dochází k významným změnám nejen na straně dohlížených subjektů a regulatorního rámce, ale především i ke vzniku nových způsobů a typologií samotné trestné činnosti. SDFT tak rovněž projektuje a nastavuje své procesy způsobem odpovídajícím novým trendům tak, aby v maximální možné míře identifikovala rizika ještě před jejich materializací. Za tímto účelem SDFT stanovila níže uvedené priority, které právě dostatečnou a včasnou identifikaci a posouzení rizik umožňují a zajišťují rovněž odpovídající informovanost SDFT jako dohledového orgánu v oblasti AML/CFT. Dotýkají se dále také potřeby technického rozvoje a vývoje, který je klíčový pro praktickou realizaci dohledové činnosti v současných podmínkách, zejména s ohledem na práci s dostupnými informacemi.

Vpředhledící pohled je nezbytným nástrojem SDFT nejen na operativní úrovni jako systém včasného upozornění (tzv. „early warning“), ale především na strategické úrovni. Role SDFT, sdílená s ostatními relevantními orgány, spočívá v zajištění kontinuity a neustálého posilování kvality rámce boje proti ML/FT. V tomto ohledu je mimo jiné nezbytné, aby byl včas a předem určen výklad právních předpisů a dohledová očekávání, která musí zohledňovat a včasně reagovat i na nadcházející a plánované změny.

1.2 Vpředhledící vize jako dohledová priorita

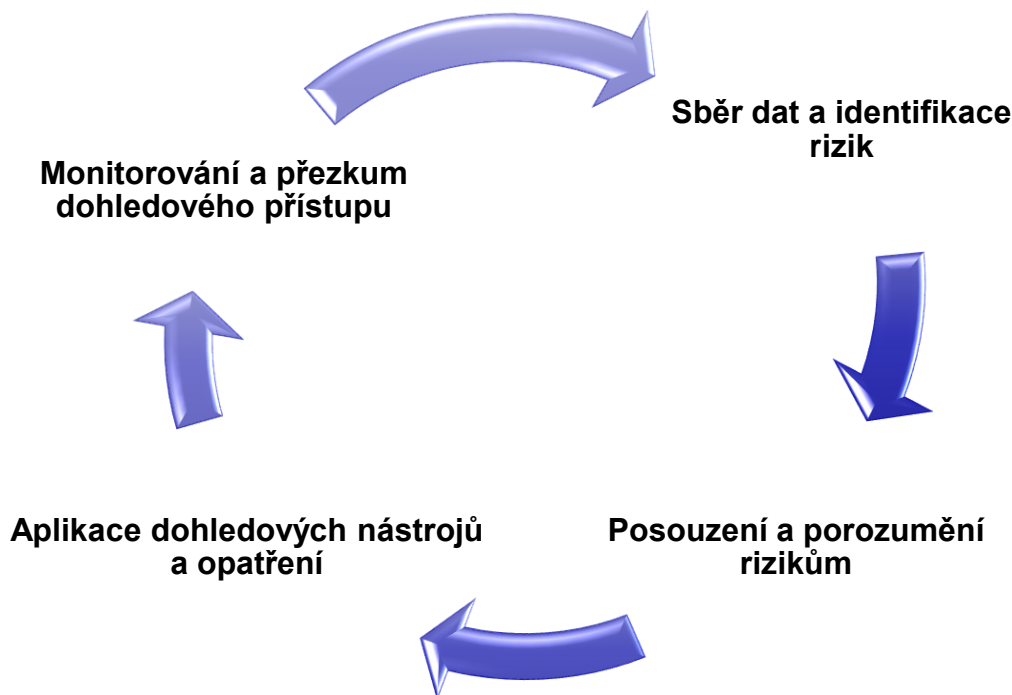
Snaha nahlížet do budoucnosti není výhradní záležitostí dohledových orgánů. **Aby finanční instituce předešly svému zneužití k finanční kriminalitě, je pro ně nezbytné předem identifikovat nové změny a vývoj trendů** za účelem uzpůsobení interní postupů a procesů k řízení rizik. Takový vpředhledící přístup považuje SDFT za omezitelný a od dohlížených subjektů jej očekává. I dohlížené instituce by pak při své snaze identifikovat rizika a předcházet jim neměly nahlížet na svou činnost a jednotlivé klienty pouze izolovaně, ale svá rizika by měly analyzovat vždy v širších souvislostech, a to i v kontextu své celkové činnosti, svého portfolia, ale i celého trhu a vývoje na něm. U nových produktů či nových trendů a typologií je klíčové, aby instituce předem rozuměla s nimi souvisejícím rizikům a včas je řídila.

2 Rizikově orientovaný přístup

2.1 Rizikově orientovaný přístup SDFT k výkonu dohledu v oblasti AML/CFT

Strategie ČNB v oblasti dohledu: „Česká národní banka vykonává dohled, který je založen na ‚vpředhledícím‘ systému vyhodnocování rizikového profilu a míry systémové významnosti dohlížených institucí. Tento systém identifikuje podstatná rizika jejich činnosti a kvantifikuje jejich dopad. ... Na základě výstupů tohoto systému nastavuje Česká národní banka intenzitu svého dohledu vůči jednotlivým oblastem finančního trhu i vůči konkrétním institucím.“

Vpředhledící vize spočívá především na rizikově orientovaném přístupu k dohledu, který je založen na kontinuálním cyklu spočívajícím ve sběru dat a identifikaci rizik, jejich vyhodnocování a následné aplikaci dohledových nástrojů a postupů způsobem, který identifikovaným rizikům odpovídá. Nastavení a přístup k dohledu jsou rovněž pravidelně monitorovány a přezkoumávány k zajištění jejich aktuálnosti, vhodnosti a přiměřenosti.

2.1.1 Sběr dat a identifikace rizik

Strategie ČNB v oblasti dohledu: „Česká národní banka vychází při své činnosti v oblasti dohledu z široké informační základny, zahrnující veřejně dostupné i důvěrné informace. Získané informace jsou předmětem pravidelného i mimořádného (tematického) vyhodnocování, které se opírá o analytické nástroje vyvinuté dohledem České národní banky.“

K identifikaci rizik a jejich úplnému posouzení je nezbytné, aby SDFT využívala co nejširší spektrum dostupných informací. Klíčovým zdrojem jsou i) informace z vlastní činnosti, ii) informace od dohlížených subjektů, iii) informace relevantních orgánů ČR i v zahraničí, iv) komerční databáze a v) veřejně přístupné informace. SDFT vždy využívá v maximálním rozsahu aktuální, objektivní a ověřené informace.

2.1.2 Posouzení rizik a porozumění rizikům

Pro úplné porozumění rizikům v oblasti AML/CFT zkoumá a vyhodnocuje SDFT dostupné informace ve všech rovinách. Analýza rizik tak probíhá na úrovni sektorové i subsektorové, u individuálních institucí, ale i u konkrétních horizontálních aspektů (např. produkty či konkrétní typ opatření). Rizika jsou posuzována v rovině inherentních rizik, kvality uplatňovaných opatření i následného reziduálního rizika poukazujícího na faktické zranitelnosti a význam jejich případných dopadů.

Sektorové hodnocení rizik analyzuje jednotlivé sektory finančních institucí, jejich fungování a především identifikuje zranitelné oblasti. Slouží primárně k definování dohledových priorit. U homogenních sektorů již následně nedochází k individuálnímu hodnocení rizik (životní pojišťovny, penzijní společnosti) a dohledový přístup je definován především na úrovni sektoru. U všech sektorů však sektorové a horizontální hodnocení rizik umožňuje rovněž identifikovat u jednotlivých oblastí úroveň dohledové pozornosti, kterou je potřeba dané oblasti věnovat.

Individuální hodnocení rizik jednotlivých úvěrových institucí probíhá finálně na čtyřstupňové škále:

- nízké,
- středně-nízké,
- středně-vysoké,
- vysoké riziko.

Definovaná úroveň rizika slouží ke stanovení typu dohledových nástrojů, intenzity a zaměření dohledové činnosti.

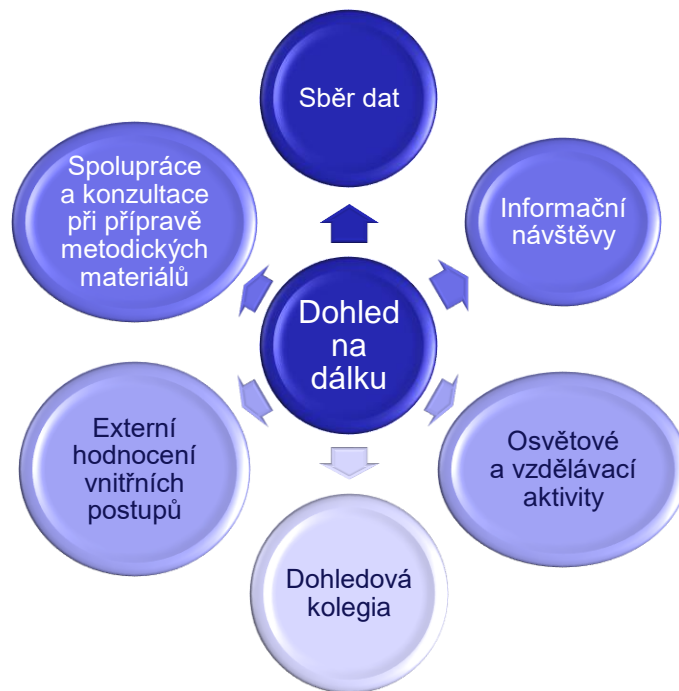
2.1.3 Aplikace dohledových nástrojů a opatření v návaznosti na identifikovaná rizika

Strategie ČNB v oblasti dohledu: „Česká národní banka uplatňuje své pravomoci v oblasti dohledu prostřednictvím výkonu dohledu na dálku a kontrol na místě. Formu výkonu dohledu volí vždy s ohledem na její efektivnost v daném konkrétním případě. Činnost dohledu je systematicky plánována a je vykonávána v souladu s interními postupy zabezpečujícími její vnitřní konzistentnost.“

Dohledový přístup SDFT v oblasti AML/CFT je založen na průběžném a hloubkovém dohledu. Právě vhodnou kombinací dohledových postupů je zajištěna jejich přiměřenost vůči dohlíženým subjektům, efektivní využití dohledových zdrojů, ale především zajištění maximálního působení dohledu na posílení integrity finančního trhu. SDFT má k dispozici široké množství dohledových nástrojů, jejichž celé spektrum průběžně využívá s ohledem na identifikovaná rizika související s jednotlivou institucí, sektorem či konkrétní oblastí.

Koncepce dohledu ČNB: „V případě bank je to právě každodenní komunikace, která má největší efekt působení dohledu... Činnost dohledu na dálku se neomezuje jen na interpretaci údajů ve výkazech, ale usiluje o celkové pochopení toho, jak daná banka funguje. ... Prospektivní charakter dohledu se opírá nejen o znalost finančních ukazatelů, ale o celkovou znalost prostředí banky a jejích hlavních procesů...“

Průběžný dohled slouží k zajištění kontinuálního povědomí o jednotlivých institucích, jejich obchodním modelu, klientské struktuře a interních procesech. Průběžný dohled je nepostradatelný pro udržování vztahu mezi soukromým sektorem a regulátorem, ale má významný dopad zejména i na zvyšování sofistikovanosti napříč soukromým sektorem. Především je však nepostradatelný jako tzv. systém včasného upozornění („early warning“).

Koncepce dohledu ČNB: „Primárním úkolem je provádění kontrol zaměřených na ověření dodržování právních předpisů v oblasti AML/CFT. Cílem kontrol v této oblasti je zejména ověření funkčnosti a efektivnosti systému opatření AML/CFT povinných osob, resp. dostatečné robustnosti a efektivity těchto opatření z hlediska ochrany před zneužitím k legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.“

Kontroly na místě probíhají v návaznosti na plán kontrol, který je průběžně kvartálně aktualizován. Stanovení subjektů do plánu kontrol probíhá v návaznosti na jejich rizikovou kategorii a dohledové cykly a jiné dostupné informace. Kontroly na místě představují hloubkový audit konkrétní instituce, který zajišťuje úplné a objektivní ověření předpisů i praktických postupů konkrétní instituce. Kontroly na místě mohou být buď **komplexní** („full-scope“), nebo **cílené**. Cílem celkových kontrol je posoudit efektivitu celkového nastavení v oblasti AML/CFT v konkrétní instituci, horizontálně i vertikálně. Ačkoliv dochází k celkovému prověření, vždy jsou identifikovány oblasti, které si u dané instituce vyžadují zesílenou a případně sníženou pozornost. Celkové kontroly se provádí v případě, že je důvodné prověřit danou instituci jako celek, zejména v případě dlouhé doby od poslední kontroly na místě či v případě informací o domnělém významném selhání procesů instituce.

Cílené kontroly se pak zabývají specificky vymezenou oblastí, u které byl identifikován v návaznosti na posouzení rizik konkrétní zájem na prověření v dané instituci či napříč trhem. Cílené kontroly jsou v první řadě nástrojem pro ověření naplnění zjištění z předchozí kontroly na místě („follow-up“). Preferencí u cílených kontrol je jejich provedení u širší skupiny dohlížených subjektů, u kterých je daná oblast nejvíce relevantní, za účelem srovnání implementace napříč trhem a následné formulace a komunikace dohledových očekávání pro danou oblast.

Koncepce dohledu ČNB: „V případech, kdy k zajištění cílů dohledu nedostačují nástroje, které má dohled ČNB k dispozici, předává případ k vedení sankčního správního řízení. Jedná se zejména o případy, kdy se dohled nemůže spolehnout na to, že v návaznosti na jeho doporučení či výzvu bude přijata efektivní náprava, nebo případy, kdy s ohledem na škodlivost zjištěného jednání je třeba uložit sankci.“

Primárním zájmem SDFT je zajistit efektivní fungování finančního trhu a jeho integritu, tedy případně i nápravu identifikovaných nedostatků. K těmto účelům slouží výše uvedené dohledové nástroje, včetně komunikace dohledových zjištění. Především v případě identifikace nedostatků je nezbytné důsledné prověření nápravy („follow-up“) a případně i implementace adekvátní a přiměřené sankce. Účel uložení sankce je mnohostranný, především je však odrazující pro trestanou instituci i pro celý trh. Z tohoto důvodu SDFT důsledně zveřejňuje uložené sankce na webu ČNB, ledaže existuje důvod hodný zvláštního zřetele.

SDFT má k dispozici řadu nástrojů k vymáhání a trestání, u jejichž použití bude posilován důraz na důslednost, rychlost, konzistentnost a přiměřenost. K posílení integrity institucí a zodpovědnosti mezi klíčovými osobami SDFT rovněž vnímá jako významný nástroj i možnost uložit sankce či jiná opatření právě vůči klíčovým osobám ve vedení dohlížených subjektů. Vedoucí osoby ve finančních institucích mají zásadní roli, neboť jim je svěřena důvěra a zodpovědnost za zajištění fungování instituce, včetně její integrity. **Proti vedoucím osobám, které důsledně neplnily své povinnosti, budou přijímána odpovídající opatření a uplatněna osobní odpovědnost.**

2.1.4 Monitorování a přezkum dohledového přístupu

Přístup k dohledu, včetně této strategie i dohledových metodik, prochází pravidelnou revizí a úpravami vždy, když nastane skutečnost odůvodňující změny, případně v pevně nastavených intervalech. Vyhodnocování rizik a všech dostupných informací probíhá rovněž průběžně i v pravidelných lhůtách.

2.2 Rizikově orientovaný přístup jako dohledová priorita

Správná identifikace a posouzení rizik, včetně definování odpovídajících navazujících postupů, je klíčová pro výkon dohledu, ale i pro implementaci opatření v oblasti AML/CFT ze strany dohlížených subjektů. I jim tento přístup umožní zvýšit účinnost jejich činností a maximalizovat využití dostupných zdrojů k dosažení nejlepších možných výsledků. Účinná aplikace rizikově orientovaného přístupu tedy je dohledovou prioritou SDFT v oblasti AML/CFT.

Dohlížené instituce musí správně identifikovat rizika, kterým jsou vystaveny, a nastavit navazující postupy, které jim umožní identifikovaná rizika řídit. Rizika by finanční instituce měla hodnotit na úrovni jednotlivých klientů, produktů a služeb, ale i napříč kategoriemi klientů i napříč svou činností. K efektivnímu boji proti finanční kriminalitě je absolutně nezbytné, aby implementovaná opatření odpovídala identifikovaným rizikům. Právní předpisy i výkladové materiály nabízí značné množství rizikových faktorů i navazujících opatření. Především jejich správným provázáním lze však dosáhnout odhalení nestandardního chování a potvrzení podezření. V případě, že instituce není schopna provést kontrolu klienta způsobem, který jí umožní skutečně poznat aktivity a činnost klienta, smysl a účel obchodního vztahu anebo původ prostředků, je nezbytné přijmout opatření, která znemožní případné zneužití instituce.

Implementace preventivních opatření v oblasti AML/CFT však není důvodem pro vyhýbání se riziku. Finanční instituce by měla vyvinout maximální snahu pro nastavení svých interních procesů způsobem, který jí umožní řídit jednotlivá rizika, kterým je vystavena. V prvé

řadě by měla zvážit omezení poskytovaných služeb či úpravu jejich nastavení, případně požadovat dodatečná ujištění či informace. Plošné vypovídání smluv skupinám klientů, a to zejména zranitelným klientům, je však nežádoucím společenským jevem. SDFT bude důsledně kontrolovat plnění povinností u situací, kde zákon úvěrovým institucím ukládá povinnost vstoupit do obchodního vztahu. V ostatních případech nepochybně podléhají obchodní vztahy bank smluvní svobodě. I zde však SDFT zdůrazňuje, že není cílem opatření v oblasti AML/CFT odmítat legitimní klienty například z důvodu pouhé identifikace ojedinělého rizikového faktoru.

3 Holistický pohled

3.1 Holistický přístup SDFT k výkonu dohledu v oblasti AML/CFT

Koncepce dohledu ČNB: „Základními složkami funkcionálního členění dohledu je dohled obezřetnosti, dohled odborné péče a dále dohled AML/CFT. Činnost těchto složek musí být vzájemně provázána tak, aby nedocházelo ke konfliktům jejich různých přístupů, ale aby se naopak ve své činnosti podporovaly a přispívaly tak k naplňování cílů ČNB v oblasti dohledu.“

3.1.1 V rámci životního cyklu dohlížených institucí

ČNB jako hlavní orgán dohledu nad finančním trhem pokrývá ve své dohledové činnosti existenci finančních institucí od žádosti o udělení licence až po ukončení činnosti. ČNB je tak příslušná k posouzení vhodnosti instituce a jejích procesů ke vstupu na finanční trh, k průběžnému ověřování, zda naplnění těchto podmínek i nadále přetrvává, i k případnému vynuovení nápravy. ČNB může licenci dohlíženým subjektům rovněž odebrat. Životní cyklus dohlížených subjektů sleduje i SDFT v oblasti AML/CFT. Příslušné útvary jsou zapojeny do všech relevantních činností a zajišťují integritu licencovaných subjektů a klíčových osob i účinnost nastavení postupů instituce k předcházení finanční kriminalitě v rámci její činnosti. Je tak zajištěno, že na finančním trhu budou služby poskytovat pouze subjekty zajišťující dostatečné plnění požadovaných opatření.

3.1.2 Horizontální vnímání dohlížených institucí

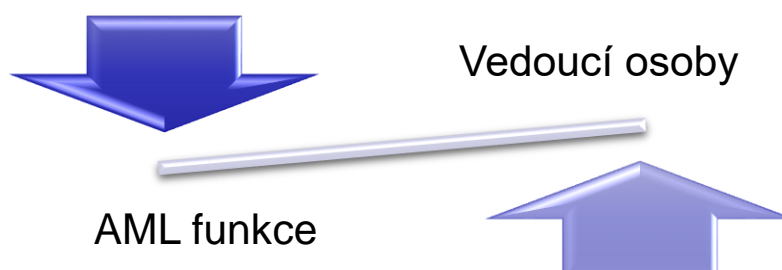
ČNB dohlíží na oblast AML/CFT jako na jeden z pilířů dohledu společně s dohledem obezřetnosti a odborné péče. Samotný výkon dohledu v rámci SDFT probíhá samostatně, avšak s nezbytnou koordinací. Klíčové vazby představují:

- obousměrné sdílení informací pro posouzení rizik,
- *ad hoc* sdílení podnětů a informací,
- vzájemné využití synergii a expertízy i
- společné kontroly.

Propojení všech oblastí dohledu v rámci SDFT umožňuje širší provázanost v relevantních případech za zachování potřebné autonomie a přináší tak nepochybné výhody. I nadále tedy bude SDFT rozvíjet spolupráci ve výše uvedených oblastech.

3.1.3 Vertikální pojetí dohlížených institucí

Strategie ČNB v oblasti dohledu: „Dohled České národní banky je v častém kontaktu s vrcholovým vedením systémově významných institucí a průběžně komunikuje s představiteli jejich středního managementu. Účelem těchto kontaktů a komunikace je zejména získání podrobné znalosti strategie dohlížené instituce, celkový přehled o jejím řízení a vztazích s jinými členy podnikatelského uskupení, do kterého dohlížená instituce náleží. Vrcholovému vedení systémově významných institucí jsou rovněž přímo prezentována závažná zjištění dohledu, případně jiná zvláště významná témata.“

SDFT vnímá oblast AML/CFT jako součást širšího řídicího a kontrolního systému jednotlivých institucí. Vnitřní předpisy i systém v této oblasti musí být napojen na celkové mechanismy instituce, a to zejména na řídicí a kontrolní procesy. SDFT při své dohledové činnosti důsledně zkoumá systémové důvody konkrétních zjištění a obráceně. Zároveň jsou zkoumány možné přesahy systémových zjištění v oblasti AML/CFT na jiné dohlížené oblasti (IT, OpRisk, kreditní riziko, aj.) a obráceně. V případě selhání kontrolních mechanismů či osobního pochybení vedoucích osob dochází k dovození konkrétních důsledků.

3.2 Holistický přístup jako dohledová priorita

Obdobně jako vnímá SDFT oblast AML/CFT holisticky v rámci celkové činnosti dohlížených institucí i svých vlastních dohledových aktivit, stejný přístup vyžaduje i u dohlížených subjektů. **V organizační rovině musí být funkce AML/CFT v institucích propojená se všemi relevantními útvary a musí mít přístup ke všem relevantním informacím.** Postupy a procesy v oblasti AML/CFT souvisí a musí být provázány s celkovou předpisovou základnou instituce. Zároveň instituce musí řídit rizika ML/FT i při vlastní činnosti a u vlastních obchodních protistran.

Předpisy a povinnosti v oblasti AML/CFT se vztahují na všechny činnosti instituce související s jejími klienty, ale částečně i vlastními transakcemi a jinými interními postupy. Na horizontální úrovni je tak tato oblast součástí všech procesů a postupů instituce. Zejména by měla být posouzena související rizika u všech činností instituce s následnou definicí a aplikací procesů k jejich řízení (mj. v rámci všech produktových linií).

Na vertikální úrovni SDFT očekává, že integrita a boj proti finanční kriminalitě bude pro instituce klíčovou prioritou. Předpisy v oblasti AML/CFT vyžadují, aby kromě zřízení AML funkce s přístupem k informacím a vybavené adekvátním způsobem byl v každé instituci určen člen představenstva zodpovědný za tuto oblast. I na této nejvyšší úrovni tedy musí být dostatečná expertíza, informovanost a zájem o účinné fungování procesů instituce v této oblasti. SDFT považuje za klíčové především, aby byly zajištěny funkční komunikační kanály oběma směry v rámci hierarchie a důsledné kontrolní mechanismy. **Důsledky osobního zanedbání povinností v této oblasti může SDFT vyvozovat vůči zodpovědným osobám.**

4 Komunikace a spolupráce

4.1 Komunikace a spolupráce SDFT v rámci výkonu dohledu v oblasti AML/CFT

4.1.1 Komunikace SDFT s dohlíženými institucemi

Koncepce dohledu ČNB: „Dohled ČNB opírá svou autoritu nejen o zákonem dané pravomoci, ale zejména o schopnost obhájit své závěry v otevřené komunikaci s dohlíženými subjekty. Usiluje o všeobecně srozumitelný dialog, v němž vyslovuje svá stanoviska a požadavky. ... Dohled ČNB zveřejňuje své přístupy v úředních sděleních a sděluje zobecněné poznatky ze své praxe v tzv. dohledových benchmarkích. Tím usiluje o to, aby byl vůči trhu předvídatelným způsobem komunikován očekávaný standard chování a zároveň aby tato nejlepší praxe byla doporučována příslušnými profesními sdruženími a asociacemi dohlížených subjektů.“

Jednou z klíčových rolí SDFT jako regulátora a dohledového orgánu je **aktivní komunikace s dohlíženými institucemi**. Otevřený dialog je klíčovým nástrojem pro posilování informovanosti a expertízy obou stran. Zajistí, že dohledová očekávání jsou vhodně sdělována, ale že jim je i jednoznačně porozuměno. Zároveň umožňuje dohledovému orgánu vyslechnout a posoudit trendy, vývoj a potřeby na finančním trhu.

SDFT disponuje řadou komunikačních nástrojů, které se liší svojí závazností, formálností i okruhem adresátů. Významnými nástroji jsou např. dohledové benchmarky, blogy, konference a kulaté stoly, upozornění, informační návštěvy a dopisy. Vhodný nástroj je vždy zvolen právě s ohledem na jeho vlastnosti a cíl, kterého chce SDFT dosáhnout. SDFT rovněž podporuje iniciativní komunikaci ze strany dohlížených subjektů, a to na individuální i multilaterální bázi.

4.1.2 Spolupráce a aktivní účast SDFT na evropské a mezinárodní úrovni

Koncepce dohledu ČNB: „Česká národní banka spolupracuje v oblasti dohledu s evropskými institucemi (Evropským orgánem pro bankovníctví, Evropským orgánem pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropským orgánem pro cenné papíry a trhy) při sjednocování dohledových postupů a vytváření předpokladů úzké spolupráce mezi domovskými a hostitelskými orgány dohledu.“

V oblasti AML/CFT nelze opomenout význam přeshraničního aspektu. Vzhledem k převážně přeshraniční povaze této trestné činnosti nelze nastavit funkční systém prevence v oblasti AML/CFT izolovaně bez vzájemné koordinace a spolupráce napříč jurisdikcemi. **Mezinárodní a především evropské standardy i koordinované aktivity v oblasti AML/CFT jsou klíčovým nástrojem boje proti finanční kriminalitě a SDFT vnímá svou povinnost vynaložit maximální úsilí, aby přispěla k jejich rozvoji.** Jakožto dohledový orgán považuje SDFT za svou prioritu především aktivní účast v rámci EBA a následně do budoucna i evropského orgánu v oblasti AML/CFT (AMLA).

Strategie ČNB v oblasti dohledu: „Česká národní banka aktivně spolupracuje s jinými (zahraničními) orgány dohledu s cílem efektivního výkonu dohledu, který podléhá její působnosti, a koordinovaného řešení případných krizových situací.“ Dlouhodobá koncepce dohledu: „Dohled ČNB usiluje o nastavení partnerského přístupu ve spolupráci s domovským orgánem dohledu. Za tímto účelem přistupuje k této spolupráci s nejvyšší možnou profesionalitou. Dohled ČNB na jednáních kolegií aktivně vystupuje.“

Význam přeshraniční koordinace a spolupráce je dále posílen přeshraniční povahou fungování finančních skupin. Kromě obecné koordinace standardů a požadavků je tak nezbytné, aby koordinace a spolupráce probíhaly i s dohledovými protistranami. **Přeshraniční spolupráce je jednou z klíčových priorit SDFT, která se snaží nejen pozitivně přijímat výzvy a nabídky ke spolupráci, ale i je aktivně iniciovat.** Všechny informace obdržené v rámci spolupráce jsou vždy aktivně využívány. SDFT spolupracuje často bilaterálně prostřednictvím *ad hoc* konzultací či setkání se zahraničními protistranami. Nejvýznamnějším kanálem spolupráce jsou však dohledová kolegia, kde SDFT proaktivně přispívá k probíhajícím diskusím. Přínos SDFT spatřuje i v rozvoji koordinace společných dohledových aktivit.

4.1.3 Spolupráce SDFT na národní úrovni

Koncepce dohledu ČNB: „Ve své činnosti navazuje spolupráci s uvedenými složkami státu a usiluje o výměnu informací, která je adekvátní podpoře zajištění cílů ČNB v oblasti dohledu. Spolupráce s jinými složkami státu nesmí ovlivnit nebo ohrozit nezávislost postupu dohledu ČNB.“

Finanční kriminalita nejenže probíhá často přeshraničně, ale její prevence a boj proti ní je i multidisciplinární činností. Na národní úrovni se tak na této oblasti podílí značné množství státních i jiných orgánů, institucí i asociací. Ke zvýšení účinnosti boje proti finanční kriminalitě je nezbytné především propojení všech relevantních oblastí, pohledů a dostupných informací. **SDFT podporuje multilaterální koordinační aktivity na národní úrovni a aktivně se na nich podílí.** Zároveň iniciativně poskytuje a vyžaduje si informace od jiných relevantních orgánů. Robustní spolupráce zde probíhá především s Finančním analytickým úřadem, který je klíčovým orgánem v oblasti AML/CFT a se kterým ČNB uzavřela v roce 2022 aktualizovanou dohodu o spolupráci. Spolupráci na národní úrovni bude SDFT i nadále do budoucna rozvíjet a rozšiřovat.

4.2 Komunikace a spolupráce jako dohledová priorita SDFT

4.2.1 Otevřená komunikace vůči dohledovému orgánu

Recipročně k výše uvedenému postoji ke komunikaci v rámci výkonu dohledu očekává SDFT aktivní a otevřenou komunikaci i ze strany dohlížených subjektů. V první řadě je klíčové, aby poskytování informací, ať již prostřednictvím reportingu či jinak, bylo maximálně transparentní, úplné a fakticky správné. I přes rozdílné role dohledového orgánu a soukromého sektoru je integrita finančního trhu společným zájmem a cílem, kterého je možné dosáhnout jen společnou aktivitou. V případě kritických selhání či jiných významných problematických aspektů očekává SDFT proaktivní sdělení ze strany dohlížených subjektů za účelem definování společného řešení. Toto očekávání již SDFT pravidelně komunikuje.

4.2.2 Spolupráce a sdílení informací v rámci skupiny

Přeshraniční realizace trestné činnosti, ale i silné provázání v rámci nadnárodních a mezinárodních finančních skupin vyžaduje nejen koordinaci a spolupráci dohledových orgánů, ale především samotných institucí. **SDFT očekává maximální koordinaci a spolupráci na úrovni skupiny, včetně zesílené koordinace přímo prostřednictvím skupinové AML funkce.** SDFT v rámci výkonu dohledu považuje za prioritu, aby skupinové řízení bylo dostatečně silné k zajištění kvalitní implementace preventivních opatření napříč jednotlivými institucemi ve skupině, ale zároveň musí dostatečně zohledňovat lokální aspekty a ponechávat přiměřenou odpovědnost a flexibilitu v každé zemi.

Rovněž i v rámci snahy o maximální zvýšení efektivity preventivních opatření je nepochybné, že skupinové postupy i koncentrace funkcí mohou být přínosné. Výhod skupinového propojení je potřeba využívat především ke sdílení informací, kterým lze významně posílit účinnost opatření v oblasti AML/CFT. Zodpovědnost za plnění opatření v oblasti AML/CFT však zůstává vždy u subjektu, jemuž jsou povinnosti uloženy. SDFT tedy nepovažuje za přijatelný důvod pro nevhodné nastavení procesů, zejména s ohledem na délku lhůt, jejich koncentraci na úrovni skupiny. **Skupinové postupy je tedy nezbytné definovat způsobem, který zjednoduší a zefektivní implementaci opatření v oblasti AML/CFT, nikoliv naopak.**

5 Technologie a inovace

5.1 Technologie a inovace SDFT v rámci výkonu dohledu v oblasti AML/CFT

5.1.1 Technologie jako nástroj pro výkon dohledu

K dosažení maximální efektivity při provádění dohledu napříč výše uvedenými prioritami a všemi činnostmi SDFT v oblasti AML/CFT poskytuje neopomenutelnou asistenci vývoj technologických nástrojů sloužících k provádění dohledu (SupTech). Technologické nástroje lze využít při téměř všech činnostech výkonu dohledu v oblasti AML/CFT.

Pro potřeby průběžného dohledu probíhá rozvoj technologických nástrojů pro sběr a analýzu dat. K posílení uživatelského využití dostupných dat a vytvořených analýz slouží dále technologické nástroje umožňující jejich vizualizaci těchto dat. V neposlední řadě jsou vytvářeny i podpůrné nástroje usnadňující management dílčích procesů (např. monitorování plnění nápravných opatření, negativní informace). Pro potřeby kontrol na místě dochází k pravidelnému využívání databázových nástrojů k ověření systémů využívaných dohlíženými institucemi. Nástroje ke zvýšení efektivity budou rozvíjeny i pro automatizované zpracování dat obdržených v rámci kontroly na místě.

SDFT některé nástroje vyvíjí samostatně, případně ve spolupráci s jinými útvary ČNB. Zároveň využívá komerční řešení v případech, kde není vlastní vývoj účelný či možný (zejména databázové nástroje sloužící k identifikaci osob na sankčních seznamech, vlastnických struktur apod.).

Zároveň nelze opomenout využívání komunikačních nástrojů, které je nyní již běžnou praxí. Tyto nástroje umožňují zmenšit zátěž dohlížených institucí případným využíváním komunikace na dálku. Zároveň usnadňují komunikaci s jinými aktéry, zejména zahraničními protistranami. Sdílení informací a společné dohledové postupy tak dosáhly významně vyšší flexibility.

5.1.2 Technologie jako předmět dohledové činnosti

Znalost nových technologií a jejich vývoj je nepostradatelný rovněž při samotném výkonu dohledu. I finanční instituce ke zvýšení účinnosti svých procesů využívají čím dál širšího okruhu technologických řešení. V oblasti AML/CFT se jedná o nové technologie sloužící k provádění identifikace klientů, uchovávání a zpracování dat, sankčního screeningu a především transakčního monitoringu, či obecně sledování a posuzování obchodních vztahů. V posledních letech rovněž dochází ke značným posunům při vývoji řešení využívajících umělou inteligenci. Vývoj, který je rovněž částečně technologický, probíhá i při vývoji nových služeb (nových typů platebních transakcí a modelů, služeb spojených s kryptoaktivy).

Dohledový orgán musí především rozumět jednotlivým využívaným technologiím, jejich nastavení, udržitelnosti a provázanosti. Zároveň musí být vybaven sám dostatečnými prostředky k ověření funkčnosti takových nástrojů.

5.2 Technologie a inovace jako dohledová priorita

ČNB jako dohledový orgán je technologicky neutrální a vyžaduje především, aby dohlížené instituce plnily povinnosti, které jim ukládají právní předpisy. Konkrétní způsob implementace či technické řešení, pokud není přímo právním předpisem požadováno či zakázáno, je předmětem dohledu SDFT pouze v rozsahu posouzení, zda skutečně zajišťuje plnění předmětné povinnosti.

S ohledem na narůstající množství povinností, klientů, činností i dat je nepochybné, že i mezi dohlíženými institucemi dochází k implementaci automatizovaných řešení, která zajišťují plnění existujících povinností, či je dokonce přímo umožňují, neboť by to bez nich nebylo možné. V některých případech jsou automatizovaná řešení přímo vyžadována právními předpisy, ledaže by to nebylo přiměřené (konkrétně § 17 a 17b vyhlášky č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu).

Finanční instituce musí vždy posoudit rozsah svých jednotlivých činností a své možnosti k volbě vhodného přiměřeného řešení. Při využívání automatizovaných řešení zkoumá SDFT vždy důsledně, zda jsou dodržena základní pravidla, zejména s ohledem na zachování kontinuity, rekonstruovatelnost, porozumění a vysvětlitelnost. Při využívání manuálních či poloautomatizovaných řešení musí dohlížené instituce vždy prokázat, že disponují dostatečnými personálními kapacitami k jejich obsluze. SDFT je i zde otevřena komunikaci o nových vyvíjených řešeních.